

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Francisci Svarez Granatensis E Societate Iesv
Doctoris Theologi, Et In Conimbricensi Academia Primarij
at[que] Emeriti olim Professoris Tractatvs Qvinque, Ad
Primam Secvndae D. Thomae**

Suárez, Francisco

Mogvntiae, 1629

1. Quid sit vsus, & quod eius obiectum.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94065](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94065)

V. Aliud dubium etiam resoluitur de homine nō habente vsum rationis, an in illo sit electio proprie? Dico primò esse quendam modū electionis multo magis proprium quàm in brutis, quia potest mediā cum fine, & inter se cōferre. Vnde interrogatus amens rationem reddit, propter quā hoc potius, quàm illud eligat. Et ratio à priori est, quia in hoc non est omnino impedita operatio rationis, vt suo loco vidimus. Tamē aduerte secundò, illam electionem non esse propriē humanam seu moralem, quia in illa amens, vel puer non habet dominium, neque fit ex perfecto consilio, & potestate operantis. Et ratio futuri potest ex dictis supra de voluntario, quia tūc ratio sequitur iudicium sensus, & non per se, & propria virtute iudicat, voluntas autem comitatur tunc intellectum. Vide Caiet. 2. 2. q. 88. art. 1. & 1. 2. q. 6. art. 2. ad 2. & 1. p. q. 82. art. 1. ad 3. Aristot. 1. mag. mor. cap. 16. & Victor. in relect. de perueniente ad vsum rationis.

VI. Qui peculiariter circa hoc interrogat, an possit quis in aliquo medio carere vfu rationis ad vtrum vsus eligendū, & habere in omnibus aliis. Dico breuiter, & nota primū, vsum rationis dupliciter posse perturbari: vno modo permanenter, & quasi in habitu, vt quando læsio, & indispositio sensuum prouenit ex ægritudine permanente, & ita sentio de amente, vel ebrio: alio modo quasi in transitu solum vt in illo, qui ira, vel furore agitatur. Priori modo non credo posse cōtingere aliquem in vna materia posse vti ratione, & non in aliis. Et ratio est, quia facultas ratiocinandi potius pendet ex effectu, quàm ex modo, & ex intelligentia principiorum. Principia autem, & modus ratiocinandi eiusdem rationis, & ordinis sunt, præcipuè in materia morali. Et ideo quod propter impedimentum sensuum non potest, vel recta ratione iudicare de aliquo principio, vel conuenienter ex illo colligere, eadem ratione non poterit in reliquis, quia eadem virtus rationis requiritur: neque indispositio sensus potest esse talis, vt de se magis impediatur in vna materia, quàm in alia. Quod si aliquando videantur isti homines vt cordati loqui, id vel casu, vel ex consuetudine aliqua præterita accidit: contingere autem potest hominem alias rectè dispositum ad vtendum ratione ita esse affectum in aliquo negotio, vel materia, vt illa proposita statim vehementer commoueat, & organum phantasiæ alteretur. Et ideo eo tempore non potest vti ratione: tamen pro tunc indispositus verè est in quacunque materia.

VII. Aliam difficultatem huc pertinentem tractat D. Thom. 1. 2. q. 15. art. 4. an electio requirat directionem superioris rationis, vel sufficiat inferioris: sed quia quod hic est difficile, pertinet ad materiam de peccatis, dico breuiter, electionem, vel consensum, quatenus actus humanus est, & liber, per se dirigi posse non solum à ratione superiori, sed etiam ab inferiori, quia ratio inferior verè ratiocinatur, & iudicat, licet per principia inferioris ordinis: tamē prout est actus habet rationem culpæ, interdum inferiori rationi, interdum superiori tribuitur, vt ex loco latius dicam.

DISPUTATIO IX.

De vsu, & imperio.

IXIMVS de actibus pertinentibus ad ordinem intentionis: nunc breuiter de his, qui ad ordinem executionis pertinent, de quibus D. Thom. 1. 2. q. 16. & 17.

SECTIO I.

Quid sit vsus, & quod eius obiectum.

Vsus apud Theologos, omisis aliis significationibus, à fruitione distinguitur, & illi quasi opponitur, ex Aug. de doctr. Christian. cap. 3. vbi ait, vt esse id, quod in vsu venit, ad id, quod animas obtinendum, referre. Nota tamen, in re amata propter aliam posse versari & electionem, & facultatem etiam aliquam inferiorē eam rem exequendo. Et in hoc vltimo consistit, vel perficitur vsus: & ideo D. Thom. dixit, vsum significare applicationem ad operandum: sciendum autem est, applicationem potentie exequentis non habere rationem vsus, nisi vt est actio voluntaria ad finem ab ipso operante relata, & ideo bruta non vtuntur proprie, quapropter in ipsomet vsu distingui debet & actio exterior ipsius potentie, quæ ad exequendū opus applicatur, & actio interior illius potentie, quæ exteriorem applicat. Dicunt ergo quidam, vsum proprie esse illam actionem externam, & ideo, vsum non esse actum elicitem à voluntate, sed imperatum. Alii verò cum D. Thom. dicunt interiorem illam actionem esse vsum: & consequenter dicunt esse elicitem à voluntate. Sed fortè dissentio est in verbis, nam in re constat vsum compleri in ipsa executione. Certe etiam est, præcedere ante istam executionem aliquem actum interiorem appetitus, qui est causa exterioris actionis humanæ. Quare non mihi displicet illa distinctio communis vsus in actiūm, & passiuū, iuxta quam.

I. Dico primò: vsus actiuus est actus elicitus à voluntate. Probatur, quia voluntas est, quæ mouet cæteras potentias ad operandum: sed non mouet, nisi per actum ab ipsa voluntate elicitem: ergo per illum vtitur inferioribus potentiis, & actibus earum. Imò & intellectu & se ipsa, quatenus se ipsam applicat ad exercitiū actus.

II. Dico secundò: vsus passiuus est in exteriori potentia exequente. Pater, quia est vsus procedens ab vsu actiuo: & ideo dicitur passiuus, quāuis respectu ipsius rei exterioris, vel interioris extrinsecè habeat quamdam actionem actiuam: sic enim motione manū vtor calamo, & dici potest actiuus secundarius, vt dicitur Dur. in 1. d. 1. Sed dices, etiam actus appetitus sensitui habet rationem vsus. Respondetur breuiter: in homine hic appetitus non potest mouere alias potentias, nisi consentiente voluntate: & ideo consequens vsus tribuitur voluntati, præcipuè moraliter. Et præterea vsus, vt supra dixi, proprie importat actum perfectè voluntarium: & propterea ipsamet motio appetitus sensitui non habet rationem vsus, nisi vt subest voluntati. Et hoc facile definitur, quod sit obiectū huius actus.

III. Vade dico tertio: vsus proprie est de medijs. Est D. Thomæ, & omnium ex August. supra, & probatur ex vi nominis: nā vsus significat motum.

eam quemdam. Et confirmatur, nam vltus versatur immediatè circa nostras actiones humanas, quæ sunt media ad cognoscendum vltimum finem ex Augst. 11. de Civit. cap. 25. Et ex hoc colligitur propriè, & immediatè vsum, qui est actus voluntatis, versari circa interiores potentias, & actiones hominis; quia est applicatio potentiarum ad opus: tamen ex consequenti, & mediatè versatur circa res exteriores, prout eas ad nostras actiones ordinamus, vel prout sunt materia nostrarum actionum; quapropter nulla re vti dicimur, nisi subiecta sit nostræ voluntati. Quod varijs modis contingere potest, nam aliquando subijcitur tanquam instrumentum, aliquando tanquam materia, vel obiectum; aliquando solum, quia est nobis illa res comoda.

V. Sed obiicies; nam sequitur, nos non posse vti Deo contra Augst. Probatur, quia est nobis valde vtilis; & possumus illum diligere propter nostrum commodum. Confirmatur primò; nam beati saltem dicuntur vti Deo tanquam obiecto, & speculo, in quo omnia vident. Confirmatur secundo, nam vtimur sole, & Angelis etiam; quæ tamen res non subsunt nostræ voluntati. Respondetur ad argumentum primum, nos non vti Deo, sed possumus vti actionibus circa Deum, id est, amore secundo. Aliud est, Deum esse vtilem nobis, & ideo amari; quod interdum fieri potest amore etiam honesto, licet non perfectio. Aliud est vti Deo, quod fieri recte non potest; tum quia non est in potestate hominis, applicari Deum ad efficiendum id quod sibi est vtile; tum etiam quia licet amor Dei possit referri propriè in nostram vtilitatem, tamen non vltimate, sed tandem debet terminari in ipsummet Deum. Vnde ad confirmationem respondetur, beatos non propriè vti Deo: præcipue quia operationes, quas beati exercent circa Deum, sunt necessariæ, quæ tamen, vt ex dictis patet, debent esse liberæ. Ad confirmationem secundam respondetur, non esse locutiones illas ad eò proprias: omnes tamen dicunt ordinem ad nostram voluntatem, & operationes. Vt enim sole quatenus est in potestate mea, non illum mihi, sed me illi applicare: & quodammodo vtimur Angelis, quia volumus iuvari orationibus, vel auxilijs eorum.

SECTIO II.

Vtrum vltus sit actus ab electione distinctus.

I. Prima sententia negat, ita Aureol. apud Cap. in 1. d. 1. q. 2. Fundamentum est, quia habent idem obiectum, nempe bonum propter aliud appetendum. Confirmatur, nam supra dixi, electionem esse voluntatem efficacem; ex qua sequitur opus. Sed hæc eadem est ratio vltus: ergo, &c.

II. Secunda sententia communis Thomistarum est, hos actus ex proprijs rationibus semper esse distinctos: fundamentum est, quia electio est quasi simplex voluntas, & intentio circa finem: vltus autem non sic. Confirmatur primò, quia electio sequitur immediatè post iudicium consilij, & antecedit executionem, vltus vero non est, nisi in executione ipsa: vnde non sequitur immediatè post iudicium, sed post electionem, & imperium. Confirmatur secundo: nam vltus non propriè versatur circa medium, sicut electio, sed circa potentiam exequentem, quod ad opus applicat.

Suarez in primam secunda D. Thomæ.

Nota, electionem duobus modis posse fieri: vno modo quasi abstractivè, determinando scilicet medium, non tamen omnes particulares circumstantias, scilicet hic, & nunc, & hoc modo exequendas. Secundo modo potest fieri electio cum totali determinatione circumstantiarum particularium.

III. Dico primò. Electio cum sit priori modo, non est vltus. Hoc probant rationes secundæ sententiæ, & præcipue, quia ex vi huius electionis potentia non applicatur ad vltus. Et de hac electione intelligendus est D. Thom. cum 1. 2. q. 16. art. 4. dicit electionem antecedere vltus: moraliter enim, & ferè semper ita fit, vt prius fiat consilium, & electio de medio secundum se, quam tractetur de executione: licet interdum accidat, ad eò esse breue tempus, quod inter electionem, & vltus intercedit, vt vix percipiatur.

IV. Dico tamen secundo, per se simpliciter loquendo, necessarium non esse electionem tempore antecedere vltus. Et tunc electio, & vltus non sunt actus distincti. Prior pars probatur, quia nihil impedit quo minus intellectus subito determinet medium, & circumstantias omnes, & voluntas in eodem instanti, in quo eligit medium, eligat circumstantiam, & actualem executionem. Secunda vero pars patet ex fundamentis primæ sententiæ: & præcipue, quia ex vi talis electionis sequitur actio potentia exequentis.

VI. Dico igitur tertio. Electio, & vltus secundum se non videtur actus formaliter, vel essentialiter distincti: sed frequenter differunt secundum maiorem, vel minorem determinationem circumstantiarum. Patet ex dictis, & ratio præcipua est, quia isti actus tendunt in obiectum sub eadem ratione boni, nempe vt est vtile ad consequendum finem. & hoc est essentialiter: illa vero alia differentia videtur plane accidentaliter. Et hoc est iuxta confirmationem primæ sententiæ. Neque obstant argumenta secundæ.

VII. Quare ad fundamentum respondetur, electionem etiam versari circa medium in ordine ad executionem: vnde, quod hæc executio vel statim, vel in posterum determinetur, non arguit differentiam essentialiter, sed solum secundum magis & minus accidentaliter: & ratione huius maioris determinationis sit vt ad vltus sequatur opus, & non ad electionem, quando sit sine ista determinatione: quia exercitium operis requirit determinationem omnium circumstantiarum. Ad secundam respondetur ipsummet vltus potentia exequentis esse velut vnum ex medijs necessarijs ad consequendum finem. & ideo eandem rationem boni, & appetibilis participat: vnde non arguit distinctionem essentialiter. Secundo non sequitur, ad executionem operis esse necessarium vt voluntas directe, & quasi in actu signato velit applicare potentiam exteriorem ad opus: sed satis est, hic & nunc velle istum effectum, nã statim propter naturalem connexionem potentiarum sequitur opus, vt maxime patet in vltus ipsius intellectus. Et ita intelligitur facile D. Thom. in illo art. 4. ad 1. & 3.

SECTIO III.

Quis actus intellectus antecedit vltus, & simul quid sit imperium, & quomodo distinguatur ab vltus.

I. Auctores omnes conveniunt, reperi in nobis datum in internum quoddam imperium, quo nobis nobis imperium.

R

ipsum.

Handwritten notes in red ink on the right margin, including the name 'SUAREZ' and other illegible characters.